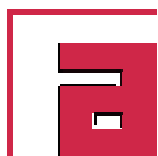

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ
BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

ÚSTAV TEORIE FAKULTY ARCHITEKTURY
DEPARTMENT OF THEORY - FACULTY OF ARCHITECTURE

Veřejné prostory jako kulturní a sociální platforma města

*Role kulturních, společenských a sportovních akcí a festivalů v otevřených veřejných
prostorech jakožto nástrojů politiky rozvoje měst*

*Urban Festivities and Cultural Events as Instruments of Urban Revitalization
and Development*

TEZE DISERTAČNÍ PRÁCE

PhD Thesis

Autor práce / Author

Ing. Eva Čermáková

Vedoucí práce / Supervisor

Doc. Ing. arch. Vladimíra Šilhánková, Ph.D.

BRNO 2009

KLÍČOVÁ SLOVA:

Veřejné prostory, město, kultura, volný čas, cestovní ruch, městská vybavenost, politika rozvoje města, image města, kulturní akce, společenské akce, sportovní akce.

KEYWORDS:

Cultural industry, events, festivities, urban regeneration, city promotion, image, identity.

OBSAH

1. Zhodnocení řešené problematiky	5
2. Stav Výzkumu	6
3. Cíl disertační práce.....	7
4. Hypotéza výzkumu; Metodika práce.....	8
5. Hlavní výsledky práce.....	10
5.1 <i>Veřejné prostory</i>	
5.2. <i>Kulturní, společenské a sportovní události a akce ve veřejných prostorech</i>	
5.3. <i>Kulturní nástroje města</i>	
5.4. <i>Územně plánovací nástroje</i>	
5.5. <i>Konkrétní příklady</i>	
6. Nové trendy kulturních a festivalových politik	22
7. Závěr.....	23
8. Seznam literatury.....	25
9. Životopis.....	27
10. Abstract.....	29

1. Zhodnocení řešené problematiky

Každým rokem se zvyšuje počet nově příchozích obyvatel měst, a to jak v českém a francouzském prostředí, tak i v ostatních zemích po celém světě. Procentuální poměr městského a venkovského obyvatelstva již několik let vzrůstá ve prospěch městského prostředí. Města a městské celky zastávají v současné době stále větší míru pravomocí a upevňují si tak pozice hybné síly hospodářského, ekonomického a sociálního rozvoje, kterou zajišťovaly po několik posledních století. Města v České republice, stejně jako většina ostatních měst v ostatních zemích světa, procházejí v současné době výraznými proměnami, které jsou odrazem nových transformací a trendů ve společnosti. Tváře měst a jejich veřejných prostorů se mění v důsledku nových vln revitalizačních projektů, gentrifikačních procesů, vzrůstem komercializace městského prostředí či nových urbanizačních a suburbanizačních mobilit obyvatel. Města jsou často považována za klíčový činitel regionálního rozvoje, včetně rozvoje okolních venkovských oblastí.

Soutěživost dnešních měst a městských částí v globálním, evropském či národním měřítku dala impuls k hierarchizaci dnešních měst a regionů. Města se často stávají podobné jedno druhému, ztrácejí své kulturní tradice, odlišnost a identitu, dochází k jisté homogenizaci jednotlivých měst. Na druhé straně jsme díky tomuto vysoce konkurenčnímu prostředí svědky polarizace a fragmentace těchto měst. Rozdíly mezi „kvalitou měst“, a to především jejich ekonomickým či kulturním kapitálem a tudíž potenciálem rozvoje, se stále zvětšují.

Styl života dnešních obyvatel se mění. Estetika a konzumace mění výrazně městskou krajinu. V Evropě jsme svědky rozvoje městského marketingu, město se až téměř utopicky stává produktem, městské úřady manažery a občané konzumenty. Města jsou svědky nových forem trávení volného času, který se stává stále důležitějším, rozvíjí se městský turismus a kultura. Kultura a nabídka kulturního a společenského vyžití ve městě se staly důležitou součástí nové městské kvality a konkurenceschopnosti.

Veřejné prostory se mění a vyvíjejí následkem působení celospolečenských, ekonomických, kulturních a politických změn. Požadavky na město se vztahují často k udržení multifunkcionality a ke zvýšení atraktivity města (městské image), jeho ekonomického rozvoje a současně k posílení kvality života a ke kvalitě městského prostředí. Stále častěji se objevují na veřejnosti, stejně jako v odborných diskuzích, pojmy jako tvář města, kvalita města a jeho městského prostředí, vizuální prezentace města, pestrost nabídek atd. Velké množství měst začalo používat vlastní koncepce rozvoje města.

Jako jeden z nových fenoménů politiky řízení města, ve stále narůstajícím množství příkladů nejen evropských měst, můžeme charakterizovat jako zájem o zakořenění společenských a festivalových událostí do života měst a jejich veřejných prostorů, paralelně pak do sítě lidského potenciálu podílejícího se na projektech (politici města, architekti a urbanisti, ekonomové, občané...).

Odborníci na problematiku rozvoje a řízení měst začali v některých evropských městech používat společenské akce a události v historických centrech měst, ale i na jejich předměstích, pro přiřazení specifické hodnoty městu, nalezení smyslu místa konání a pro komunikaci odlišných správních odborů měst (kultury, ekonomie a investic, architektury, životního prostředí a dalších).

Projekty a realizace různorodých společenských akcí a festivalů a jejich přivedení do veřejných prostorů měst můžeme stále častěji pozorovat i na projektech a koncepcích rozvoje několika českých měst.

Stále častěji jsme svědky důležité role pořádaných společenských, kulturních či sportovních akcí, při splnění určitých podmínek a za určitých okolností, při vytvoření nové urbanity města (resp. nové městské kvality života). Pořádané akce za sebou zanechávají často podstatné a viditelné změny v chápání a přijímání veřejných prostorů. Jedná se o oživení veřejných prostorů města, ulic, centra měst, náměstí a parků a přivedení návštěvníků na nejrůznější nestandardní místa v nestandardní, sváteční, okamžik.

2. Stav Výzkumu

Trend společenských, kulturních, sportovních, festivalových a alternativních událostí pořádaných v otevřených veřejných prostorech měst jakožto nástrojů politiky řízení a rozvoje města byl nejdříve rozvinut a aplikován ve Spojených Státech a Kanadě. Tyto státy si i dnes udržují jistý předstih ve vývoji, výzkumu i mutacích tohoto fenoménu 20. století.

Z Evropských zemí je to především Velká Británie, která se v oblasti alternativní a festivalové kultury v rozvoji města a transformací života města a jeho lidského potenciálu udržuje v popředí před ostatními evropskými státy.

Ve Francii pozorujeme v posledních letech multiplikace všech druhů společenských aktivit a festivalových animací ve veřejných prostorech měst. Proto se tímto tématem zabývá řada odborníků a vědců, převážně z oblasti urbanismu a územního

plánování, architektů, geografů, etnologů a sociologů¹ Tyto akce se stále více objevují jako nástroje strategických plánovacích dokumentů a na městských úřadech vznikají skupiny odborníků, z odlišných vědních oborů, začleněných do těchto plánovacích procesů.

V České republice můžeme tento trend pozorovat až v posledním desetiletí. Architekti i urbanisté si stále, až na jisté výjimky², neuvědomují důležitost organizace a kvality veřejných prostorů, které již nejsou pouze estetickou kulisou měst. Kulturní akce, festivaly a městské slavnosti se každým rokem multiplikují a dostávají tak do podvědomí obyvatel i turistů. Ve strategiích územního rozvoje a koncepcích rozvoje měst se však dnes objevují jen zřídka.

3. Cíl disertační práce

Na základě získaných poznatků v průběhu zpracování disertační práce, analýz a následného vyhodnocení fenoménu využívání kulturních a společenských akcí ve veřejných prostorech města a jejich možného vlivu na rozvoj celého města a kvality jeho urbánního prostředí je cílem vytvoření souhrnné a co neobecnější koncepce rozvoje projektů těchto akcí a událostí, jejich zapojení do života ve městě, které by měly sloužit možnému rozšíření tohoto fenoménu do ostatních měst.

Hlavním účelem práce je především vytvoření metodické pomůcky pro vznik a fungování kooperací při návrhu, vývoji a realizaci projektů společenských a festivalových událostí ve veřejných prostorech města, která by mohla sloužit převážně městským samosprávám a zastupitelům měst při rozhodování a strategickém plánování a napomoci tak zvýšení kvality a atraktivnosti jednotlivých měst a jejich veřejných prostorů. Výběrem několika příkladů, komplexní analýzou a co největším možným zobecněním návrhu koncepce by práce měla umožnit co nejširší využití metodiky či postupů v odlišných lokálních podmínkách jednotlivých měst.

Práce by se neměla omezovat pouze na využití městskými úřady, ale měla by zároveň sloužit jako možné vodítko pořadatelským agenturám, asociativním subjektům a projektům či jednotlivcům, tedy obecně všem, kteří se zabývají oživením veřejných prostorů měst pořádáním kulturních či společenských událostí a akcí všech měřítek. V neposlední řadě by práce měla být příručkou pro architekty a urbanisty, kteří se otázkou města, architektury v něm a otázkou veřejných prostorů, jejich fungování a jejich využití zajímají, ať už v teoretické či praktické rovině.

¹ Např.: BOVY, P.; POTIER, F.; LIAUDAT, C.; BOOGAARTS, I.; GRAVRI-BARBAS, M.

² Např.: ŠILHÁNKOVÁ, V.; KOPÁČIK, G.; GEHL, J.

Mezi jednotlivé dílčí cíle disertační práce můžeme zařadit:

- Sběr a následné třídění a analyzování teoretických poznatků z existujících výzkumů a vědeckých prací v dané problematice fungování veřejných prostorů a společenských a kulturních festivalů a akcí.
- Nalezení a porovnání forem realizací již existujících akcí a festivalů.
- Nalezení zainteresovaných odborů úřadů měst a možného způsobu jejich působení v jednotlivých procesech realizací a plánování projektů.
- Analýzu a návrh obecné koncepce možné spolupráce jednotlivých zainteresovaných účastníků procesu. Možné začlenění různých cílových skupin dle lokálních podmínek (město x občan x soukromý sektor x neziskový sektor).
- Zobecnění získaných konkrétních výsledků z jednotlivých měst pro jejich možné využití v ostatních případech. Nalezení možné obecné koncepce uplatnitelné v ostatních městech v České republice a ve Francii.
- Shrnutí a následný návrh koncepce rozvoje přístupu k řešení problematiky společenských, kulturních a sportovních akcí a využití získaných poznatků.

Jedním z dílčích cílů práce je poukázat na komplexnost problematiky územního plánování a urbanismu dnešní doby, a připomenout ostatní oblasti, disciplíny (sociologie, sociální geografie, doprava, psychologie,...) a spolupráce (občanská participace, PPP <privat public partnership>, partnerství veřejného a soukromého sektoru, či komplexní mezi-sektorové spolupráce), které jsou s rozvojem a využíváním veřejných prostorů města a obecně s fungováním a kvalitou dnešního města propojeny.

Hlavním cílem disertační práce zůstává prozkoumání a porovnání dvou odlišných přístupů k organizaci a řízení projektů společenských a festivalových událostí ve veřejných prostorech města v České republice a ve Francii, a navazující vytvoření co nejobecnější koncepce rozvoje těchto projektů napomáhající možnému rozšíření tohoto fenoménu do ostatních měst.

4. Hypotéza výzkumu; Metodika práce

Základní hypotéza práce vychází z již existujících pozorování a výsledků výzkumu mého ročního postgraduálního studia ve Francii a projektu diplomové práce pro obdržení titulu “ Master“. Hypotéza práce se zakládá na transformacích a mutacích velké části veřejných prostorů dnešních českých a francouzských měst (výrazně probíhajících od poloviny dvacátého století), proměně fungování i struktury městských úřadů a obecně fungování řízení většiny dnešních měst. Tuto

hypotézu můžeme obecně vyjádřit takto: Společenské a kulturní akce, události a městské festivaly jsou důležitým nástrojem a podstatnou součástí projektů revalorizací, zvýšení atraktivit a obecně sociální a společenské přeměny statutu veřejných prostorů ve městě.

Pro obě země by měla být tato disertační práce odbornou a praktickou analýzou vývoje problematiky, v návaznosti na odlišný kulturně-politický vývoj měst.

Metodika práce, přístup k řešení problému

Metodika disertační práce vychází ze standardních metod vědeckého zkoumání využívaných v oblasti společenských, technických i přírodních věd. Zároveň však použitá metodika vychází z možností dané problematiky.

Jednotlivé etapy práce se zakládají na získání poznatků, analýze a zhodnocení výsledků výzkumu ve dvou evropských zemích – České republice a ve Francii – a jejich vzájemného porovnání. Nalezení zákonitostí a definování systému v oblasti společenského, kulturního a sociálního života ve veřejných prostorech města. Dále definování role, významu a možnosti nových funkcí a využití veřejných prostorů v současnosti. Poznatky získané z pozorování a sběru empirických dat v konkrétních městech jsou v průběhu celé práce posuzovány a analyzovány interaktivně s teoretickými poznatky z vybrané problematiky.

Výběr lokalit pro případové studie

Pro disertační práci jsem si vybrala analyzovat kulturní, společenské a sportovní události a akce ve veřejných prostorech měst úrovně center regionů. V Čechách i ve Francii se budu specializovat v této oblasti na městské celky na úrovni center regionů – v České republice se jedná o města s kolem 100tisíci obyvatel, ve Francii mají regionální města mezi 100 až 500 tisíci obyvatel. Průzkum je zaměřen na města Hradec Králové, Pardubice a Plzeň, a to z důvodu existujících a viditelných politik podporujících společenské, kulturní a sportovní aktivity ve veřejných prostorech města. Pro možnost porovnání jednotlivých příkladů jsem ve Francii zvolila rovněž města na úrovni „měst - center regionů“. V práci posuzují města Nantes a Lyon, která jsou známá pro svoje specifické postavení v oblasti kulturně-urbanistické politiky rozvoje.

V disertační práci jsou prezentovány či citovány příklady mimo Českou republiku a Francii (z Velké Británie, Spojených Států Amerických či Kanady) a to především z důvodu doplnění a rozšíření pohledu na dané téma výzkumu.

5. Hlavní výsledky práce

5.1. Veřejné prostory

Veřejné prostory dnešního města, jejich funkce a vnímání ve městě se v průběhu posledních desítek let výrazně mění. Tyto prostory se stávají důležitým místem života města, prostorem pro sociální, kulturní a společenské setkávání. Stále častěji je jejich stav odrazem rozvoje a revitalizace města, stávají se důležitým prvkem kvality života ve městě a jejich úroveň, čistota a bezpečnost se často odráží na spokojenosti občanů a návštěvníků města.

Pojem veřejný prostor je v *České republice* v současném pojetí často ne zcela přesně definován a popsán.

Termín "veřejný prostor" tak, jak je chápán architekty a urbanisty, vychází z překladu anglického termínu "public space". Výklad tohoto termínu můžeme chápat zejména ve smyslu jakéhokoliv prostoru, který není privátní, tj. není součástí sféry soukromého života. „Public space“ potom slouží jako místo střetávání a komunikace ve všech jejích rovinách od politicko-právní, přes sféru sociální až k fyzické podstatě tohoto prostoru. S tímto širokým pojetím potom koresponduje i výklad termínu "veřejný prostor" tak, jak je chápán v politologii, sociální a politické geografii, či v oblasti komunitní práce. "Veřejný prostor" je zde chápán jako prostorová metafora, která ukazuje něco otevřeného, vymezeného pro vše, co se týká veřejnosti. Dle tohoto výkladu sem tedy spadá vše, co již není soukromou věcí a na druhé straně vše, co nepřísluší oprávněné ochraně soukromí či státního tajemství.³

Pro urbanistické pojetí a pro tuto disertační práci se lépe hodí ekvivalent anglického termínu "open space", tedy volně přeloženo "otevřený prostor", který je chápán jako termín označující veškeré užití prostoru, které není zastavěno budovami a které nahrazuje přírodní prostředí, kterému je věnována pozornost z hlediska jeho výtvarné podoby.

Typickými představiteli odpovídajícími výkladu tohoto termínu jsou parky, hřiště, apod. Tento termín se ale na druhou stranu příliš blíží českému termínu "veřejné prostranství", který vyjadřuje právě pouze prostorovou podstatu. S termínem "veřejné prostranství" se můžeme setkat zejména při snaze měst definovat prostory, na nichž jsou vybírány místní poplatky za jejich užívání.⁴

³ ŠTORŮ, J. *Partnerství a participace. Veřejný prostor*. Praha : Nadace Open Society Fund, , 2001. s. 132. In ŠILHÁNKOVÁ, V. *Veřejné prostory v územně plánovacím procesu*. Brno, 2003. s. 7.

⁴ GOODAL, B. *Dictionary of Human Geography*, London: Penquin Books, 1987. s. 335. In ŠILHÁNKOVÁ, V. *Veřejné prostory v územně plánovacím procesu*. Brno, 2003. s. 8.

V České republice neexistuje do dnešního dne všeobecně uznávaná terminologie a definice veřejných prostorů. Definice veřejného prostoru tak často variovala dle obecních a městských vyhlášek.

Francie

Výraz «espace public» - veřejný prostor nemá v současnosti ve Francii, stejně jako v České Republice, všeobecně uznávanou terminologii. Výklad termínu se shoduje s českým chápáním. V odborném slovníku urbanismu a územního plánování z roku 2005⁵, je definován ve smyslu nezastavěného nesoukromého prostoru, určeného pro veřejné užívání. Veřejný prostor je zde formován vlastnickými vztahy a vymezením užívání.

V hlavním dokumentu Code de l'urbanisme⁶, předpisujícím směrnice územního plánování ve Francii, jsou v současnosti pevně definovány pouze „espace vert“ (prostory zeleně) a „ voirie „ (silniční síť). V širším smyslu ho část odborníků, urbanistů a architektů, pojímá dokonce i ve významu veřejného zastavěného prostoru s privátními právy. Jedná se především o prostory nádražních budov, obchodní centra či dráhy veřejné městské dopravy. Tyto výroky však nutně vyvolávají diskuze o nezbytnosti vymezení všeobecně uznávané definice veřejného prostoru.

V odborné terminologii urbanismu a územního plánování se ve Francii běžně používají také označení «espace collectif» (kolektivní nebo skupinový prostor) či «espace semi- public» (polo veřejné prostory) a to především pro prostranství uzpůsobené a využívané pro sousedské využití. Toto názvosloví vznikalo především během výstavby satelitních předměstí a velkých sídlištních celků, od 60-tých a 70-tých let 20. století.

Charakteristiky a možné rozdělení veřejných prostorů

Samotné veřejné prostory jsou děleny podle jednotlivých teorií a názorových proudů do systémů a skupin podle jejich funkce, významů či využití. Paralelně k jednotlivým typologiím veřejných prostorů je důraz kladen na jednotlivé aktivity a činnosti ve veřejných prostorech a jejich přínosu pro kvalitu a vývoj těchto prostorů.

⁵ MERLIN, P.; CHOAY, F. *Dictionnaire de l'urbanisme et de l'aménagement*. Paris: Presses Universitaires de France, Quadrige / Manuel, , 2005. s. 355 – 357.

⁶ Pro více informací o dokumentu: <<http://www.lexinter.net/URBANISME/index.htm>>[cit. 2006-05-14] nebo <http://www.urbanisme.equipement.gouv.fr/article.php3?id_article=7>[cit. 2006-05-19]

Výzkumem, teoriemi a metodikou vytváření kvalitních a atraktivních veřejných prostorů se zabývá celá řada českých i zahraničních odborníků. Charakteristika veřejných prostorů ve městě a analýza možných aktivit a chování uživatelů veřejných prostorů se rozlišují dle jednotlivých metodik. Např. Dle charakteristické funkční náplně či podle významu, tj. podle spádového okruhu nejčastějších uživatelů veřejného prostoru (Šilhánková); dekompozicí obrazu města na několik základních prvků (Lynch) ; rozdělením aktivit ve veřejném prostoru a následným hodnocením kvality tohoto prostoru v závislosti na výskytu jednotlivých aktivit (Gehl); atd.

Ve skutečném městě se většinou veřejné prostory s jednoznačně vyhraněným typem nevyskytují. Jednotlivé funkce a aktivity se v praxi často prolínají a kombinují. Jedná se také především o kombinace jednotlivých uvedených typů funkcí a aktivit. Společenské, kulturní a sportovní události a různorodost forem animací veřejných prostorů mají v oblasti hodnocení těchto prostorů zásadní postavení, které ve své disertační práci zdůrazňuji. Tyto akce mají ve svých kompetencích změnit například formu sociálních kontaktů v daném prostoru, přetransformovat tak výrazně jeho funkci a to především oživením neformálních sociálních kontaktů mezi návštěvníky daného veřejného prostoru, které v působení kvalitních městských prostorů hrají velmi důležitou roli.

5.2. *Kulturní, společenské a sportovní události a akce ve veřejných prostorech*

Typologie navrhovaná v disertační práci zahrnuje tyto základní druhy společenských a kulturních akcí:

- slavností průvody: *gay-parády* či *techno-parády*,
- svátky a slavnosti: *církevní svátky, folkloristické slavnosti, příležitostní akce, památeční slavnosti*
- manifestace: *společenské, politické*
- karnevaly
- festivaly: *hudba, film, divadlo*
- mega- události
- sportovní manifestace: *maratóny, sportovní klání*
- rekreační akce: *městské pláže, ledové plochy*
- trhy a veletrhy: *vánoční trhy*
- poutě a jarmarky
- salóny / open-air výstavy
- pouliční divadla a představení

Dle územní struktury jsou akce dále děleny:

- « mono-site » - akce a události odehrávající se na jednom místě,
- « multi-site » - akce a události „putující“ po území města či čtvrti, dále pak události a akce neodehrávající se na jednom determinovaném místě.

V územním uspořádání navrhuji vytvoření podskupin. Pro události odehrávající se na jednom místě by to bylo především rozdělení na:

- stabilní v prostoru (na tribuně, schodišti); především hudební vystoupení, koncerty apod.,
- „ v pohybu“ (události odehrávající se v jednom veřejném prostoru, např. náměstí; přemísťující se, či pohybující se v daném ohraničeném jediném místě); především pouliční divadlo,
- události „ multi –polohové“, které se odehrávají na několika územích dohromady a dělí se na:
 - ♦ akce a události mající jedno ústřední jádro (nejdůležitější těžiště organizace a druhořadá místa děje),
 - ♦ akce s množstvím dějišť v oblasti, se stejnou úrovní důležitosti (bez ústředního jádra)

Mezi další navrhované rozdělení akcí nadále například patří: dělení dle frekvencí a periodičnosti; eventuelní bezplatnosti / volného přístupu.

Ve francouzské odborné literatuře bývají pro festivalové a společenské akce ve veřejných otevřených prostorech města často používána synonyma typu: strukturující elementy, akcelerátory, katalysátory či mobilizátoři...⁷ s možností restrukturalizace plánů a dispozic veřejných prostorů, umožňující vidět město a jeho části z jiného úhlu pohledu.

• Společenské a kulturní události se stávají motorem pro rozvoj území. Často umožňují pozitivní akceleraci v *realizacích infrastruktur města*. Jedná se zde bohužel převážně o kulturní či sportovní události velkého měřítko, často přesahujícího hranice území města. Nabízené infrastruktury se tak zapisují do perspektiv zlepšení celkové dostupnosti města či regionu.

Velké události mohou mít dále za následek zrychlení obnovy veřejné hromadné dopravy či vytvoření nových dopravních či dopravně-společenských sítí – stezky pro cyklisty, skate boardová hřiště či dráhy pro bruslaře. Během samotné události či

⁷ OSTROWETSKY, S.; CHAUDOIR, P.; VOVELLE, M.; GRAVRI-BARBAS, M.; VIOLIER, P. a další

akce se projeví zvýšení poptávky po dopravním spojení, která může mít za následek časové změny provozu či nutnost zajištění specifického obslužného personálu.

- Události a akce na úrovni městských částí a čtvrtí mohou *podpořit umístění provizorního či polo-provizorního městského zařízení či mobiliáře* – provizorní parkovací stání, osvětlení, městský mobiliář,...
- Stále častěji se stávají *nástroji řešení rekonverze starých průmyslových a výrobních objektů a zón*. Z těchto oblastí se převážně díky kombinaci stálých a dočasných kulturních animací a společenských akcí stávají nové kulturně-sociální póly života města (příklad z Francie: Plán Saint-Denis a následná výstavba fotbalového stadiónu a organizace festivalových událostí v nově vzniklých veřejných prostorech).
- Umožňují regeneraci a rekvalifikaci městského vybavení, instalací či objektů. Pouze zmiňuji rekvalifikace objektů sloužících pro trvalé využívání určitého charakteru, které se během periody animací může odlišně zapojit do pořádání akce. Převážně však mám na mysli například vybavení a městský mobiliář každodenního života – schodiště, rampy, umělecké předměty, lavičky a další, které se během společenských akcí a událostí, oživujících veřejné prostory, stávají nutnou výbavou představení (schodiště=podium, atd.) Reciproční proces však umožňuje také celoroční využití pro struktury, přístřešky či mobiliář vytvořené během, či pro, jednotlivé krátkodobé akce a události.

Mezi složitě uchopitelné dopady společenských kulturních akcí, událostí a festivalů neodmyslitelně patří také nepřímé efekty organizace, které se mohou prokázat někdy až s velkým časovým odstupem od reálného uskutečnění akce.

Mezi tyto efekty řadíme převážně:

- dopady na místní ekonomiku,
- sociální účinek na obyvatele města / čtvrti (řešení sociálních problémů – např.: etnické segregace),
- zlepšení bezpečnosti veřejného prostoru,
- změna časových období ve využití veřejných prostorů – «město 24h / 24h»; fenomén prodloužení aktivního života města,
- znovuoživení či vytvoření kulturní či sociální identity,
- změna vnímání veřejných prostorů,
- dopady na turismus a cestovní ruch,
- konkurenceschopnost mezi jednotlivými městy či regiony a další.

5.3. *Kulturní nástroje města*

Česká republika

Nejčastějšími organizátory společenských, kulturních či sportovních akcí ve veřejných prostorách českých měst jsou kulturní odbory magistrátu města. Odbory kultury mají často pod svou pravomocí také sportovní události a akce, či správu cestovního ruchu a rozvoje města. Obecně odbory kultury zajišťují podporu, rozvoj a ochranu kultury ve městě a to svou odpovědností za metodickou, analytickou i koncepční činnost. Kulturní odbory města často reprezentují prostředníka mezi městem a odbornými orgány státní správy a zajišťují také vazby mezi ostatními kulturními aktéry, zájmovými a profesními organizacemi a spolky. Často také monitorují kulturní a společenské dění města.

Mezi dalšími se na organizaci a rozvoji kulturního dění ve veřejných prostorách města mohou nepřímo podílet odbornými orgány státní správy a zajišťují také vazby mezi ostatními kulturními aktéry, zájmovými a profesními organizacemi a spolky. Často také monitorují kulturní a společenské dění města. Mezi dalšími se na organizaci a rozvoji kulturního dění ve veřejných prostorách města mohou nepřímo podílet odbornými orgány státní správy a zajišťují také vazby mezi ostatními kulturními aktéry, zájmovými a profesními organizacemi a spolky, které často, mimo jiné, realizují průzkumy a analýzy pro potřeby rozvoje a plánování města. Ve většině měst pak nadále působí kulturní příspěvkové organizace více či méně závislé na podpoře města. Mimo městem podporovaných společností se na rozvoji kulturních aktivit ve městě podílí často několik desítek asociací, neziskových společenských sdružení a dobrovolných skupin či jednotlivců.

Stále častěji jsou projekty kulturních a společenských akcí ve veřejných prostorách českých měst organizovány soukromými firmami profesionálních organizátorů. Jedná se o jednotlivé, soukromé či polosoukromé firmy, které mají pod svou záštitou mnohdy několikaletou organizaci a propagaci jednotlivých akcí a festivalů ve městě. Tyto skupiny častokrát úzce spolupracují s městem a jeho kulturním odborem a projednávají podmínky konání jednotlivých akcí. Jako příklad může být plzeňská společnost „Dominik centrum“, pořádající tradiční hudebně divadelní festival „*Na ulici*“ či největší plzeňský hudební festival klasické hudby „*Smetanovské dny*“. Dále pak například občanské sdružení „Jazz bez hranic“, založené v roce 2005, pořádající v Plzni mezinárodní hudební projekt „*Jazz bez hranic*“.

V současnosti nemají jednotlivé akce a společenské události ve veřejných prostorech českých měst jednotný systém organizace. V každém z vybraných měst – center regionů, jsou nástroje řízení odlišné, stejně tak se dále liší způsoby organizace jednotlivých akcí. Oblast kulturního plánování se však v České republice v posledních deseti letech výrazně vyvíjí a dochází tak často k multiplikaci jednotlivých kulturních nástrojů. V jednotlivých městech vznikají nové profesionální organizace a společnosti, odbory magistrátů měst procházejí změnami v činnosti, profesionalizaci pracovních pozic či odpovídajících působností.

Francie

Francouzská města využívají nové nástroje kulturních politik: partnerství a podpora veřejných sektorů na několika úrovních (stát – město či město- departement – stát), věcně i časově propojené financování několika partnerů, mobilizace místních mecenášů, komunikační kampaně hledající a propagující kulturní věhlas města, a přibližují se tímto ‚kulturnímu podnikateli‘. Ve Francii se často setkáváme s jistou racionalizací a institucionalizací kultury na úrovni místních municipalit, které do svého řízení a rozhodování v oblasti kultury ve městě přejímají stále více prostředky řízení ze soukromopodnikatelského sektoru.

Na francouzských městských úřadech - *mairies* - jsou za organizování akcí odpovědny převážně specializované úseky orientované pouze na propagaci a organizaci společenských, kulturních či sportovních událostí a akcí, městských festivalů a obecně animací města a jeho veřejných prostorů. V organizační struktuře úřadů tyto sekce nalezneme zpravidla (většina měst regionální úrovně) odděleně, nezasahující do ostatních jednotlivých oborů úřadu. Konkrétně v městě Lyonu, najdeme úsek -Animation/événementiel - na nákresu odděleně pod záštitou kanceláře starosty/ primátora města. Ne ve všech městech úsek organizace slavností, festivalů a společenských událostí existuje samostatně, v těchto příkladech tato sekce spadá pod odbor kultury. Mezi dalšími odbory zasahujícími do organizace akcí je čím dál častěji uváděn odbor územního plánování či odbory strategického rozvoje, a to převážně v projektech propojení regenerace jednotlivých částí města s organizací oživení jejich veřejných prostorů.

S městským úřadem ve většině případů úzce spolupracují Informační turistická centra a ostatní informační střediska. Dále ve většině měst existují organizace přímo či nepřímo závislé na městu a jím podporované. Ze zprávy ministerstva kultury zaměřené na rozvoj pouličního umění⁸ vyplývá, že v daném roce bylo 49% pouličních oslav, manifestací a pouličního umění řízeno přímo či nepřímo úřady města. Z rozpočtu zaplatí města v průměru 38% celkové částky. Pro polovinu akcí však radnice zaplatí 46% celkových nákladů a pro jednu třetinu je to celých 78% nákladu. Vedle peněžních příspěvků je nejčastější participace města ve formě pomoci při realizaci a organizaci jednotlivých akcí, často využitím technického personálu, bezpečnostního servisu či technického vybavení. Zbylé výdaje jsou rozděleny převážně mezi sponzorující soukromé společnosti, pořádající organizace a spolky či mecenáše. Velkou měrou se na oživení veřejných prostorů podílí ve

⁸ Zdroj: Bulletin oddělení studií a průzkumů trhu Ministerstva kultury. Développement culturel. 2000, no. 127. Dostupné z: <<http://www.culture.gouv.fr/dep>> [cit. 2007-03-28]

Francii sdružení pouličního divadla, hudby a umění. Jeho historie sahá do 60tých let a podpory ministerstva kultury se dostalo spolkům od 80tých let dvacátého století.

Jako dalším možným nástrojem můžeme uvést sdružení «LES COMITÉS DES FÊTES» zajišťující ve městech a regionech organizaci festivalových událostí a animací ve veřejných prostorech města. Asociace převážně podporované městem, zajišťující roli poradce a přinášející logistickou podporu pro ostatní organizace či soukromé firmy, které se rozhodly pořádat společenské události či festivalové oslavy ve městě.

Důležitou roli při organizaci kulturních a společenských akcí ve francouzských městech mají od konce sedmdesátých let regionální instituce kulturního rozvoje DRAC – *directions régionales des affaires culturelles*, které zastupují ministerstvo kultury na území jednotlivých francouzských regionů.

Samotné DRAC mají na úrovni regionů tři osy působnosti:

- rozvoj území a rozšíření podílu veřejnosti ve vazbě na kulturním dění ve městě,
- rozvoj kulturní výchovy a osvěty ve městě,
- strukturování ekonomického sektoru kultury na území města.

Francouzské nástroje v oblasti festivalových aktivit se mohou stát „inspiračními zdroji“ pro české prostředí, ve kterém nejsou tyto nástroje (především nástroje kulturní politiky města) rozvinuty na stejné úrovni.

5.4. Územně plánovací nástroje

Procesy územního a strategického plánování se ve Francii na rozdíl od České republiky prolínají. Často proto nenalezneme zřetelnou hranici mezi strategickými a územními dokumenty.

Procesy strategického a územního plánování jsou v České republice na rozdíl od francouzského prostředí *odděleny*. V České republice došlo v posledních letech v oblasti územního i strategického plánování k výrazným změnám. Dnem 1. 1. 2007 vstoupila v účinnost nová právní úprava územního plánování a stavebního řádu, která nahradila dosavadní zákon č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) a soubor jeho prováděcích předpisů. Soubor nových právních předpisů přináší na úseku územního plánování řadu nových nástrojů, stanovuje nové procesní postupy a nové zásady činnosti orgánů územního plánování a stavebních úřadů.

Disertační práce podrobněji charakterizuje jednotlivé dokumenty územního a strategického plánování v obou zemích a rozebírá je dle jednotlivých územních a politických úrovní.

Koncept teritoriálního marketingu

Důležitou roli ve strategiích kulturních a festivalových politik spojených s územním rozvojem hraje, v Evropě od osmdesátých a devadesátých let dvacátého století, tzv. teritoriální či městský marketing, který je jedním z několika existujících konceptů lokálního regionálního či národního rozvoje. Koncept teritoriálního marketingu se v současné praxi v České republice příliš neuplatňuje. Teritoriální marketing vychází z ekonomických teorií průzkumu trhu a marketingu, produktem se však zde stává samotné město a jeho území. Komplexita systému dnešních měst, stejně jako kritika propojení “produktu“ vzešlého z ekonomické teorie se sociálními a velmi citlivými složkami života ve městě (sociální vztahy, identity, kultury...) vystavuje teritoriální marketing řadě polemik [např.: Noisette a Vallerugo (1996) či Rosemberg (2000)].

Jednotné chápání termínu a obecně jeho konceptu v dnešní teorii, a ani praxi, neexistuje.

5.5. Konkrétní příklady

Město Nantes

Kulturně-plánovací strategie v Nantes se stejně jako konkrétní projekty kulturních a společenských událostí staly úspěšnými vzory transformace, rozvoje či oživení městského prostředí a jeho veřejných prostorů pro města – centra regionů, na celém území Francie.

Dle několika vědeckých prací a publikací výsledků výzkumů [GARAT (2005), BOUCHET (2004)] se stala kultura klíčovou otázkou v politickém programu města přibližně od roku 1977. Její přeměny lze obecně popsat jako přechod od sociálně směřujícího rozvoje kultury v osmdesátých letech k rozvoji kultury jakožto ekonomického nástroje rozvoje města a hledání notoriky a obrazu města v národním měřítku. Volební programy osmdesátých let podporovaly vyváženost kulturních institucí a později také podporu a rozvoj kulturních a společenských akcí ve

veřejných prostorech města, pouliční divadla, lidové svátky a události. V devadesátých letech se město stalo známým pro alternativnější formy kultury, kterými se staly právě festivaly, kulturní a společenské animace a události ve veřejných prostorech města v ulicích, parcích a na nábřežích. Většina festivalů, venkovních oslav, kulturních a společenských manifestací vznikala ve městě v průběhu devadesátých let.

Festivaly a kulturní akce ve městech nemají dnes pouze kulturní dimenzi, ale stávají se také součástí politických, sociálních či pedagogických projektů. Několik dimenzí festivalového projektu vidíme nejlépe na posledním popisovaném projektu *Estuaire*.

Estuaire je novým typem několikadimencionálního kulturního a festivalového projektu, který se začal v zemích západní Evropy rozvíjet během posledních let.

Mezi obecné charakteristiky můžeme uvést:

- organizace projektu jsou plně ponechány profesionálním pořadatelům,
- festivalové, společenské a kulturní akce jsou podníceny konkrétním politickým požadavkem, který je často propojený s projektem rozvoje města,
- zvyšující se zastoupení finanční i materiální podpory ze strany soukromých subjektů a sponzorů,
- fyzické transformace veřejných prostorů města, které často trvají i po ukončení akcí,
- nové způsoby kooperací na několika teritoriálních i institucionálních úrovních.

Mezi obecné tendence charakteristické pro vývoj kulturně festivalových politik ve Francii od konce osmdesátých let řadíme především: transformace ve složení organizačních týmů a pořádajících skupin, jakými jsou například profesionalizace jednotlivých vedoucích pozic ve skupinách, dále pak vznik nových partnerských smluv a kooperací, zvýšení spolupráce veřejného a privátního sektoru (PPP), a zásadní změny rámců a forem samotných kulturních a společenských událostí.

V základních charakteristikách územního a kulturního rozvoje Nantes všeobecně sleduje celonárodní trendy vývoje. Kulturní a festivalové politiky řízení měst se stále častěji prolínají s procesy územního a strategického plánování. Cíle kulturních projektů jsou v souladu s cíly rozvoje území města, či jeho městských částí. Jednotlivé akce fyzicky transformují veřejné prostory ve městě, přinášejí rozmanité formy městského mobiliáře, mění infrastrukturu či fungování městské dopravy.

Analýza vývoje forem a cílů konkrétních festivalových událostí a kulturně-společenských akcí v Nantes poukazuje na změnu strategií používání jednotlivých akcí: stále komplexnější projekty jednotlivých projektů, profesionalizaci organizačních týmů, změny právního statutu, multiplikace zdrojů financování projektů, sofistikovaný městský mobiliář, technické zázemí projektů...atd.

Nové formy územních celků (metropolitní oblast) přináší do budoucna výzvy pro nové a pokrokové formy kulturně-festivalových událostí.

Hradec Králové

Konkrétní příklady kulturních a společenských akcí ve městě dokládají vitalitu jeho kulturní politiky. Hradec Králové je jedno z několika mála měst České republiky, které se snaží experimentovat a rozvíjet alternativní formy kultury ve veřejných prostorech města. Statut programu Regina a jednotlivé akce pod záštitou města dokládají unikátnost tohoto projektu v národním měřítku.

Město Hradec Králové stálo v devadesátých letech u zrodu několika velkých městských festivalů a kulturních akcí. V průběhu desítky let však následně ponechal jejich organizaci profesionálním zájemcům a akce mají dnes profesionální asociativní či soukromé pořadatele. Město si tímto krokem připsalo roli garanta či „otce zakladatele“ pro jednotlivé akce. Globálně tento trend pozorujeme v politikách rozvoje všech evropských měst a velmi výrazně od devadesátých let i ve Francii. Statut městských festivalů a kulturní akcí vzniklých z impulsu města a celkově organizovaných příslušnými městskými odbory se postupně vyvíjel přes polo-soukromou koncepci až po statut akcí organizovaných profesionálními organizátory. Města si pak více či méně ponechávala rozhodovací pravomoc, podle jednotlivých smluv a forem spolupráce. Jak již bylo řečeno v části pojednávajícím o teritoriálním marketingu, partnerství veřejného a privátního sektoru je často důležitým hnacím kritériem úspěšných realizací jednotlivých projektů.

Z několika základních rozvojových dokumentů města vyplývá, že město v současné době přímo nepodporuje projekty výstavby či regenerační procesy města s kulturními akcemi a událostmi v jeho veřejných prostorech. Nicméně vznikají programy, koncepty a strategie, které se snaží o zakořenění kulturních a společenských událostí a akcí - program Regina, soubory cyklů nábřeží atd., do života veřejných prostorů města a obecně do oživení, zvýšení věhlasu a image povznesení města. Město si také stále častěji uvědomuje dopad těchto akcí a festivalů na rozvoj turistického ruchu a obecně na rozvoj města jako oblíbené turistické destinace. Několik desítek festivalů a společenských akcí již během

několika let získalo národní věhlas a několikrát výrazně proměnilo fungování veřejných prostorů města a jeho vnímání návštěvníky těchto akcí.

Jedním z nejzajímavějších součástí programu a koncepce kulturního programu Regina je v posledních několika letech vzniklý cyklus akcí „Nábřeží“ (Nábřeží sochařů, Nábřeží paromilů,...). Vzrůstající počet společenských a kulturních akcí odehrávajících se na nábřeží Labe v centrálních částech města dokládá důležitost tohoto území města v oživení života ve městě. Obecněji můžeme poukázat na trend, který se od osmdesátých let objevuje ve většině evropských měst a tím je znovuzrození či návrat důležitosti vodních prvků v městských prostorech pro život města. Od devadesátých let řada evropských měst (Glasgow, Barcelona, Bordeaux, Nantes) produkovala množství úvah a projektů regenerací nábřeží a obecně dle anglického výrazu - waterfronts – území a veřejných prostorů, které přiléhají k vodnímu prvku. Protékající řeky či mořská pobřeží byla často v minulosti spojována s industriální funkcí. Od konce dvacátého století si města uvědomují estetické, krajinné, symbolické, kulturní a historicko-památkové hodnoty městských nábřeží, obecně území a veřejných prostorů navazujících na vodní prvek.

Většina projektů používá názvu jakožto „návrat k řece“ či „oživení nábřeží“ k vyzdvižení projektů rozvoje a regenerace těchto území. Ve Francii to jsou například města: Nantes s velkým projektem regenerace centrálního ostrova Ile de Nantes, Lyon s projektem revitalizace nábřeží „Lyon Confluence“, nebo Bordeaux "Bordeaux les deux rives". Prvním stupněm jsou často fyzické transformace těchto prostorů, které jsou ve druhém stupni upravovány projekty oživení těchto území.

Kulturní a společenské akce a jejich dopad na veřejné prostory a rozvoj města nejsou v současnosti nijak systematicky monitorovány. Ve strategických dokumentech a koncepci rozvoje veřejných prostranství, image či turistické atraktivity města je na důležitost a na možné pozitivní dopady jednotlivých akcí nepřímo poukázáno, město nadále sleduje a rozvíjí tyto strategie. Otázkou zůstává, do jaké míry si město bude v budoucnu uvědomovat možnosti využití sporadických či do podvědomí zakořeněných opakujících se společenských a kulturních akcí a festivalů pro kvalitní rozvoj města a jeho veřejných prostorů.

V současné době se jedná o akce a festivaly, které se převážně (až na jisté výjimky) odehrávají v centrálních částech města, často v nově rehabilitovaných městských prostorech (např. cyklus nábřeží). Město dnes záměrně nepropojuje tyto festivalové a kulturně-společenské akce s rozvojem a rehabilitací jeho území či veřejných budov. Strategie kulturní politiky města je nicméně ve stálém rozvoji a přibližuje se konceptu některých západoevropských měst, který záměrně propojuje kulturně-společenské a festivalové akce s rozvojem města a jeho veřejných prostorů.

6. Nové trendy kulturních a festivalových politik

V první řadě je třeba vyzdvihnout témata, která se stala populární a fungující, která umožnila opakování akcí, měla úspěch u návštěvníků a splnila cíle a očekávání jejich organizátorů. V posledních letech jsou to stále častěji ojedinělá témata s vysokým podílem inovačních prvků v programu a extravagance kombinací jednotlivých žánrů, které si získávají na oblibě. Ve Francii jsou to například postavy obrů, velké loutky, které procházejí městem. Nebo, jako v příkladě města Lyonu, neobvyklá, šokující a extravagantní instalace a osvětlení budov, náměstí a ulic.

Na druhou stranu jsou stále populární festivaly a akce, které uplatňují tradičnější hudební žánry. Z dříve analyzovaných akcí se mi jeví jako populární a často používaný hudební styl – jazz. Jeho současné formy mohou zaujmout velkou škálu obyvatelstva všech věkových generací.

Dalším žánrovým obsazením, které se v současnosti dostává do popředí jsou nové formy parád a karnevalů. Tyto často ve veřejných prostorech města reprezentují jednotlivé minoritní a etnické skupiny.

Z úhlu pohledu orientujícím se na proměny veřejných prostorů města neexistují v analyzovaných akcích jednoznačné výsledky.

Za současný problém můžeme, a to převážně v českém prostředí, považovat nepoměr mezi pořádanými akcemi v centrálních a okrajových oblastech města. I v ostatních evropských zemích jsou stále časté akce, které alespoň částečně zasahují do historických center měst. Jsou to převážně akce a festivaly velkého měřítko. Stále častěji jsou však akce pořádány v okrajových částech a periferiích měst, a dokonce vědomě propojují jednotlivé městské čtvrti a pomáhají řešit jinak velmi těžko řešitelné sociální problémy.

Na obou hlavních příkladech měst Nantes a Hradec Králové - byl evidentní další směr rozvoje. Velmi oblíbenými místy konání se stávají veřejné prostory, které sousedí s přírodními vodními prvky ve městě.

Časným znakem je také využívání starých industriálních komplexů a budov.

Mezi hlavní přínosy pro město, vedle fyzických transformací veřejných prostorů, nových městských mobiliářů a infrastruktur, jsou to tzv.: měkké dopady pro život města.

- Kulturní a společenské události a akce přinášejí stále častěji zpětné finanční přínosy v rozpočtu města, a to především při delším časovém úseku.
- Napomáhají rozvoji turismu a lákají do města nové návštěvníky.

- Zvyšují pozitivní image města a lákají tak nepřímo nové investory a potenciální obyvatele.
- Často přinášejí řešení sociálních problémů, převážně v problematických částech města.
- Animují veřejné prostory města, mění jejich atmosféru, chápání a měřítko.
- Zviditelňují politické vedení města či konkrétní urbanistické projekty.
- Přivádějí návštěvníky do nových či málo poznaných městských čtvrtí atd.

Problematika účinků a efektů jednotlivých typů akcí na veřejné prostory a život města je ve většině příkladů organizátorských měst studována a rozvíjena. Města a městské úřady si stále častěji uvědomují důležitost těchto akcí v procesu transformace a vývoje veřejných prostorů. Jednotlivé studie účinků vznikají na základě lokálních podmínek a praxí.

7. Závěr

Společenské a ekonomické změny v naší společnosti výrazně mění podobu dnešních měst. Města a celá společnost mění některé základní hodnoty, vzrůstá soutěživost jednotlivých měst a městských celků. Globální podmínky rozvoje se často mísí s lokálními zvyklostmi a kulturou. Současné přeměny ve fungování měst a celých metropolitních oblastí často výrazně přispívají k multiplikaci kulturních a společenských akcí a událostí ve městech (Ascher, Bianchini, Gravari-Barbas,...).

Každodenní život se stává reflexivnější a estetičtější. Dnešní rozvinuté společnosti se staly závislé na stále specializovanějších produktech a službách. Typickým příkladem jsou velká obchodní centra, zábavní parky či teatralizace historických objektů a veřejných prostorů.

Jedním z fenoménů dnešního města je nárůst a jakési zevšednění přiřazování ekonomických hodnot tradičně neekonomickým a nevýdělečným produktům či projevům společnosti. Například propojení kultury s ekonomickým potenciálem je oficiálně systematicky využíváno až od konce dvacátého století. Dalším příkladem může být fenomén privatizace veřejných prostorů města. Základní sociální služby, jako je školství, zdravotnictví či policie, jsou stále častěji pod privátním vedením. Ve fungování dnešního města došlo ke smazání tradičního dělení činností ve městě – práce, volnočasových aktivit a odpočinku a nastolení 24/24 fungujícího města propínajícího všechny funkce a aktivity.

Festivaly a kulturní a společenské akce ve veřejných prostorech vytvářejí obraz města „které nikdy nespí“, a odpovídají tak novým požadavkům dnešního života ve městě. Jsou často založeny na estetice a dekoru, často jsou interaktivní, napomáhají vidět město a jeho prostory pod jiným úhlem pohledu. Architektonická měřítko, ale i například sociální rozvrstvení obyvatelstva, se během slavností a festivalů mění - vybočuje z každodenního života ve městě.

Logika festivalových akcí a kulturních open air projektů byla v průběhu druhé poloviny dvacátého století změněna. Města začala těchto akcí používat jakožto nástrojů pro různé účely: medializaci, doprovázení urbanistických projektů, změna městského image, posílení identity či akcelerace některých fyzických proměn veřejných prostorů a mnohé další.

Práce vychází z dostupných teoretických a praktických přístupů a aplikací v oblasti veřejných prostorů a problematice jejich využívání a programování společenskými, festivalovými, kulturními událostmi. Disertační práce byla založena na konkrétních podmínkách ve městech – centrech regionů, v České Republice a ve Francii. Dvě města, Nantes a Hradec Králové, a jejich zkušenosti rozvoje těchto kulturních strategií byly analyzovány podrobněji, neboť mají několik společných znaků a především inovátorské přístupy a myšlenky, které mohou sloužit ostatním městům jako pomocné příklady.

Veřejné prostory musíme chápat nejen v jejich prostorové dimenzi – jako otevřená, volně přístupná prostranství, ale i v jejich dimenzi společenské, jako prostor pro veřejný a kulturní život.

Disertační práce je výzkumem v oblasti urbanismu a územního plánování, dotýká se však přímo i jiných vědních oborů. Urbanismus dnešního, jedenadvacátého, století je oborem multidisciplinárním, proto je nutné se dívat na veřejné prostory, jejich kvalitu a fungování také z hlediska ekonomického, veřejné správy či z hlediska sociálního.

Transformace a mutace měst a jejich veřejných prostorů v historických proměnách prostředí nás donutilo vážně přemýšlet, hodnotit a reagovat na stále častěji pociťující ztrátu fungujících, kvalitních „tradičních“ veřejných městských prostorů, jakožto prostor pro lidi, jejich setkávání a vzájemnou interakci, obchod a život.

8. SEZNAM LITERATURY⁹

- ASCHER, F. *Métapolis ou l'avenir des villes*. Paříž: Odile Jacob, 1995.
- BENSON, J. F.; ROE, M. H. *Urban lifestyles. Spaces - places – people*. Rotterdam: A.A. Balkema, Brookfield, 2000. ISBN 90-5809-169-4.
- CARMONA, M.; HEATH, T.; OC, T.; TIESDELL, S. *Public Places – Urban spaces, The Dimensions of Urban Design*. Architectural Press UK, 2003. ISBN 0-7506-36327.
- ČABLOVÁ, M. *Veřejný prostor – Amfiteátr veřejného života*. Brno, Fakulta Architektury VUT v Brně, Teze k disertační práci, 2001.
- ECKARDT, F.; HASSENPFUG, D. *City image and Urban regeneration*, Německo: Ed. Peter Lang, 2004. 265 s.
- GEHL, J.; GEMZØE, L. *Nové městské prostory*. Brno: ERA, 2002. ISBN 80-86517-09-8.
- GEHL, J. *Život mezi budovami: Užívání veřejných prostranství*. Brno: Nadace Partnerství, 1999. ISBN 80-86517-09-8.
- GHORRA-GOBIN, C. a kol. *Réinventer le sens de la ville : Les espaces publics à l'heure globale*. Paříž: Harmattan, 2001. 258 s.
- HALÍK, P.; KRATOCHVÍL, P.; NOVÝ, O. *Architektura a město*. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0665-6.
- HOLÝ, M. *Veřejné prostory jako indikátor kvality fungování města*. Universita Pardubice, Ekonomicko-správní fakulta, Diplomová práce, 2002.
- HRŮZA, J. *Slovník soudobého urbanismu*. Praha: Odeon, 1977. 342 s. ISBN 01-527-77.
- JOSEPH I. a kol. *Prendre place. Espace public et culture dramatique*. Colloque: Espaces publics. Esthétiques de la démocratie 23 au 30 juin 1993, Cerisy-la-Salle, Paris: Recherches, 1995. 300 s. ISBN 86222- 029- 9.
- KOPÁČIK, G. a kol. *Ulice v urbanistické struktuře*. Brno: Fakulta Architektury VUT v Brně, 2001.
- LAMIZET, B. *Le sens de la ville*. Paříž: Harmattan, 2002.
- LYNCH, K. *Obraz města – The Image of the City*. Praha: Bova Polygon, 2004. ISBN 80-7273-094-0.
- MADDEN, K. *Utváření místa*. Brno: Nadace Partnerství, 2003.

⁹ Výběr z použité literatury. Kompletní seznam použité literatury viz. Disertační práce

- PŘIDAL, J. *Revitalizace Veřejných prostorů v centrech historických měst*. Brno, Fakulta Architektury VUT v Brně, Disertační práce v oboru Urbanismu, 2001.
- RAULIN, A. *Anthropologie Urbane*. Paris: Armand Colin/VUEF, 2001. ISBN 2-200-26305-8.
- SCHMEIDLER, K. *Sociologie v architektonické a urbanistické tvorbě*. Brno: Vydavatel Ing. Novotný Zdeněk CSc., 2001. ISBN 80-238-6582-X.
- SITTE, C. *Stavba měst podle uměleckých zásad*. Praha: ABF - nakladatelství ARCH, 1995. ISBN 80-901608-1-6.
- Směrnice Zastupitelstva Hradec Králové č.2/2004: *Pravidla poskytování podpor veřejně prospěšným projektům*. Vydalo: Statutární město Hradec Králové.
- SOUČKOVÁ, E. *Město dělají lidé*. Sociologický pohled na regeneraci památkových rezervací a zón. Praha: Vydavatelství výzkumného ústavu výstavby a architektury, 1994. ISBN 80-85124-73-4.
- *Strategický plán města HK, Aktualizace plánu. 2005-2006, Klíčová oblast Kultura, volný čas, sport, cestovní ruch*. s. 59.
- ŠILHÁNKOVÁ, V. *Transformace městských veřejných prostorů na prahu 21. století v České Republice*. Brno, Fakulta Architektury VUT v Brně, Habilitační práce, 2002.
- ŠILHÁNKOVÁ, V. *Veřejné prostory v Územně plánovacím procesu*, Brno: Vysoké Učení Technické v Brně, 2003. ISBN 80-214-2505-9.
- ŠINDLER, P. *Event marketing*. Praha: Grada, 2003. ISBN 80-247-0646-6.
- ROSEMBERG, M. *Le Marketing Urbain en Question. Production d'espace et de discours dans quatre projets de villes*. Paříž: collection Villes, Anthropos, Economica, 2000. 184 s. ISBN 9-782717-841404.
- TOUSSAINT, J.Y.; ZIMMERMANN, M. *User, observer, programmer et fabriquer l'espace public*. Lausanne: Presses polytechniques et universitaires Romandes, 2001. ISBN 2-88074-471-7.
- *Utváření místa*. Příručka k vytváření kvalitních veřejných prostranství, Brno, Nadace Partnerství, 2003. ISBN 80-239-0614-3.
- *Veřejné prostory a život města*. Sborník příspěvků konference – Brno 24. října 2002. Brno, Fakulta Architektury VUT v Brně a Občanské sdružení CIVITAS PER POPULI, 2003. ISBN 80-214-2339-0.
- ZUKIN, S. *The culture of Cities*. USA: Blackwell Publishers, 1995. 321 s. ISBN 1-55786-437-3.

9. ŽIVOTOPIS

Jméno a příjmení, titul : **Eva Čermáková**, Ing.

V současnosti

Říjen 2004 Doktorské studium (pod dvojím vedením)
– Fakulta Architektury VUT v Brně; Ústav teorie urbanismu; Téma
2009 disertační práce: Veřejné prostory jako kulturní a sociální platforma
města
S podtitulem: Role kulturních, společenských a sportovních akcí a
festivalů v otevřených veřejných prostorech jakožto nástrojů
politiky rozvoje měst

Odborný školitel: Doc. Ing. arch. Vladimíra Šilhánková, Ph.D

Ve spolupráci s: Université Paris 8; Francouzský Institut
Urbanismu; Ústav teorií mutací v Urbanismu; Champs-sur-Marne;
Francie; Kontaktní osoba: Prof. François Ascher.

Studium

2003 Úspěšné získání stipendia francouzské vlády pro roční postgraduální
studium DEA (Master II) ve Francii.

2003 – Studijní pobyt - Stipendium Francouzské vlády; DEA (Vědecký
2004 master II) Mutations urbaines et gouvernance territoriale
Francouzský Institut Urbanismu; Ústav teorií mutací v Urbanismu;
Champs-sur-Marne; Francie; pod vedením profesora: François
Ascher.

2004 Obdržení diplomu: Diplôme d'études approfondies a získání „Grade
de Master“; Université Paris 8. Francie

1997 - Inženýrské studium ČVUT Praha; Fakulta Stavební – obor Pozemní
2003 stavby a Architektura. Úspěšné zakončení studia a získání titulu
inženýr (Ing.)

2001 Studijní pobyt Erasmus – Socrates; Škola Architektury - École
d'architecture de la ville et des territoires; Marne-la-Vallée, Paříž;
Francie.

- 2008 Obdržení ceny asociace: THE ASSOCIATION OF EUROPEAN SCHOOLS OF PLANNING pro studenty Ph.D. a mladé vědecké pracovníky: AESOP/YA Bursary - ACSP/AESOP Congress 2008 Chicago (březen 2008)
- Příspěvek: CERMAKOVA E. «*Urban Festivities, Cultural Events and sustainable urban development. Which cultural 'festive' policies for territorial development?* »
- 2007 Aktivní účast v projektu evropské komise: FUTURE urban research in Europe. «Culture and the City»
Mezinárodní workshop + konference (certifikát o účasti)
Karlskrona, Švédsko

Zapojení do odborné a vědecké činnosti – výzkumné projekty

- 2004 - Výzkumný úkol – grant Ministerstva pro místní rozvoj ČR WB-42-
2006 2004-52 „Veřejné prostory jako prostředek pro podporu místního cestovního ruchu“ v rámci projektu pro potřeby regionů, jehož nositelem je Univerzita Pardubice.
Spoluřešení terénních průzkumů veřejných prostorů města Lipníku nad Bečvou a tvorby metodiky hodnocení veřejných prostorů.
- 2005 - Moderní architektura jako nový fenomén cestovního ruchu, grant
2006 Ministerstva pro místní rozvoj ČR WB-19-05 v rámci projektu Výzkum pro potřeby regionů . Spoluřešitelka
- 2005 - Koncepce bytové politiky pro středně velká a malá města; Grand
2006 Ministerstva pro místní rozvoj WB 44-04-52, jehož nositelem je VUT v Brně.
Spoluřešitelka: Aplikace na městu Lipník nad Bečvou (malá města).

10. ABSTRACT

Urban Festivities and Cultural Events as Instruments of Urban Revitalization and Development

Instrumentation of urban animations and events by the urban policy makers and their domestication for projects of urban revitalization of city public spaces

Keywords: Events, festivities, cultural industry, urban regeneration, city promotion, image.

The central aim of this research is to contribute to the debate on the actual and potential role of urban festivities in urban development of cities areas. For some time, policy makers, planners and architects have realized the great importance of urban festivities and cultural events in revitalization and development of urban areas. They pay attention to both direct or indirect impact of such activities. A variety of festivities and cultural events have started to be incorporated into large-scale architectural and urban projects. They have also been employed as political tools. By now, it is generally accepted that urban festivities and cultural events are important investments contributing to the integration of communities and overall improved representation of the urban region. They often provide the urban environment with a new meaning and/or character.

The proposed research is investigating and analyzing the potential effects of urban festivities and cultural events on the transformations and new perceptions of urban spaces and how they can be used as policy tools. It focuses on organized open-air activities in urban public spaces (including urban centers, neighborhoods and peripheries).

Possible direct impact areas may include:

incorporation of promotional areas in new urban regeneration,
new transportation connections – new accessibility,
mobile or fixed urban decorations, or infrastructure.

Indirect impacts for urban spaces may include:

change and improvement of city's or area's image,
foundation or recuperation of cultural, patrimonial or social identity,
global promotion of the city image.

The study cases: City of Nantes, France; City of Hradec Kralove, Czech Republic